

I. Kurikulum češtiny jako druhého jazyka pro povinné předškolní vzdělávání

Obsah

ČEŠTINA JAKO DRUHÝ JAZYK A POVINNÉ PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	3
I. ÚVOD.....	3
II. VZDĚLÁVACÍ OBSAH ČEŠTINA JAKO DRUHÝ JAZYK	4
TÉMA: SEZNAMOVÁNÍ	4
TÉMA: TŘÍDA.....	5
TÉMA: MATEŘSKÁ ŠKOLA	6
TÉMA: RODINA.....	7
TÉMA: CO RÁD/A DĚLÁM.....	8
TÉMA: ČAS.....	9
TÉMA: STRAVOVÁNÍ	10
TÉMA: LIDSKÉ TĚLO A OBLEČENÍ	12
TÉMA: MÍSTO, KDE ŽIJU	14
TÉMA: PŘÍRODA	16
III. METODICKÉ POZNÁMKY	18

ČEŠTINA JAKO DRUHÝ JAZYK A POVINNÉ PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

I. ÚVOD

Děti, které pocházejí z jiného jazykového a kulturního prostředí, potřebují podporu učitele mateřské školy při osvojování českého jazyka. Mnohé jazyky se od češtiny výrazně liší a jestliže rodiče sami neovládají češtinu na úrovni blízké se rodilému mluvčímu, nemohou své děti v poznávání českého jazyka podpořit a děti se ocitají ve znevýhodněné pozici. Je třeba věnovat zvýšenou pozornost tomu, aby děti s odlišným mateřským jazykem (OMJ) při přechodu na základní školu měly dostatečné jazykové a sociokulturní kompetence v českém jazyce, které jim umožní plnohodnotně se zapojit do výuky a umožní školní úspěch.

Kurikulum češtiny jako druhého jazyka pro předškolní vzdělávání stanovuje deset tematických okruhů pro jazykovou přípravu v mateřské škole. Určuje úroveň toho, co by dítě mělo zvládnout před vstupem do základní školy v oblastech poslechu a mluvení a sociokulturních kompetencí, aby mu stačila podpora učitele v rámci běžné třídy.

Pro lepší názornost jsou v kurikulu uvedeny i příklady slovní zásoby a větných konstrukcí, které se vážou k jednotlivým tématům, a doporučené materiály k využití.

Jednotlivé indikátory rozvoje kompetencí uváděné u témat se vztahují k oblastem poslechu a mluvení a sociokulturních kompetencí a mohou posloužit učitelům, aby si ověřil působení na dítě.

Na to, do jaké míry dítě dokáže ovládnout jednotlivé indikátory, může mít vliv řada faktorů. Mimo jiné délka docházky do mateřské školy, rozsah jazykové přípravy, mateřský jazyk dítěte (slovanský, neslovanský), podpora ze strany rodiny a individuální předpoklady dítěte.

Pedagog v mateřské škole by měl využívat didaktické zásady při práci s dětmi s OMJ a na tyto zásady dbát nejen v hodinách jazykové přípravy. Dále je třeba uplatňovat tyto metody i při práci s celou třídou, s vědomím, že se v ní nacházejí i děti, které se češtinu učí jako druhý jazyk.

Pedagog při práci s dítětem s OMJ dodržuje následující zásady:

- hovoří pomalu a zřetelně; stojí čelem k dítěti
- k hovoru využívá témata, která jsou dítěti známá a blízká;
- užívá ustálené jednoduché instrukce a slovní spojení, instrukce sděluje posloupně po jedné;
- klade jednoduché otázky, dává dostatek času na odpověď;
- při použití jazykových prostředků současně napomáhá dítěti k porozumění využíváním neverbálních prostředků (gesta, mimika), pokud je to možné, řeč opírá o vizuální oporu (obrázky, předměty);
- srozumitelně a vstřícně seznamuje dítě s uspořádáním dne a nastavenými pravidly, používá k tomu dostupnou oporu včetně spolupráce s ostatními dětmi;
- seznamuje dítě se základy české kultury a společnosti, života v obci, a to v běžných situacích, které se dítěte a jeho života bezprostředně dotýkají.

II. VZDĚLÁVACÍ OBSAH ČEŠTINA JAKO DRUHÝ JAZYK

TÉMA: SEZNAMOVÁNÍ

Téma		Úroveň 1
1. Seznamování	Poslech a mluvení	<ul style="list-style-type: none"> • rozpozná naučená slova a slovní spojení v pomalém a zřetelném projevu, který se týká seznamování a představování (např. Ahoj. Já jsem Jirka. Je mi 6. Chodím do třídy Sluníčko.) • sdělí své jméno a příjmení, věk, odkud je (země) , kde bydlí, do které školy a třídy chodí, pomocí naučených výpovědí a slovních spojení a s pomocí učitele/učitelky • účastní se jednoduchých krátkých rozhovorů, ve kterých se používají naučené fráze a každodenní výrazy (např. Dobrý den / Ahoj. Děkuju. Prosím. Promiň/Promiňte.) • reaguje neverbálně nebo jednoduše slovně na otázky, které se týkají osobních údajů (např. Ty jsi Leo? – kývne hlavou/Ano. Odkud jsi? – Francie), nerozumí však jejich parafrázím
	Sociokulturní kompetence	<ul style="list-style-type: none"> • rozumí verbální i neverbální komunikaci při seznamování a představování (podávání rukou, pohled z očí do očí, obejmutí, adekvátní pozdravy pro vítání a loučení) • rozumí rozdílu v oslovování a zdravení učitelů a dětí (vykání, tykání) • orientuje se v českém systému jmen – křestní jméno a příjmení
	Slovní zásoba a větné konstrukce	<ul style="list-style-type: none"> • slovní zásoba je zaměřená na konkrétní potřeby dítěte, které se týkají osvojovaného tématu • informace o sobě (křestní jméno, příjmení, věk, země a obec, odkud pochází, národnost, adresa) • pozdravy a rozloučení (např. dobrý den, ahoj, na shledanou) • poděkování (děkuju) • prosba (prosím + např. ukázání na věc, kterou potřebuje) • sdělení, že nerozumí nebo že rozumí (nerozumím/rozumím) • oslovení (např. paní učitelky, pana učitele, děti) • otázky na jméno, příjmení, věk, místo bydliště, název třídy (např. Jak se jmenuješ? Kde bydlíš? Kolik ti je let? Odkud jsi?) • konstrukce odpovědí (např. To je ... Jsem ... Jsem z ... Je mi ...)

TÉMA: TŘÍDA

Téma		Úroveň 1
2. Třída	Poslech a mluvení	<ul style="list-style-type: none"> • rozpozná naučená slova a slovní spojení v pomalém a zřetelném projevu, který se týká tématu třídy a který je doplněn vizuální oporou (např. popis třídy, výčet pomůcek, umístění předmětů ve třídě) • popíše vybavení třídy, hračky a další předměty nebo své osobní věci a sdělí, kde se nacházejí, pomocí naučených výpovědí a slovních spojení a s pomocí učitele/učitelky (např. To je hrnek. Stůl je vpředu. Pastelka je modrá.) • reaguje neverbálně nebo jednoduše slovně na otázky učitelů, které se týkají každodenního života ve třídě (např. Máš pláštěnku? – kývne hlavou / Ano. Kde je lepidlo? – ukáže prstem / Tam.), nerozumí však jejich parafrázím • reaguje neverbálně nebo jednoduše slovně na ustálené instrukce učitelů, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností a jsou spojeny s gesty či mimikou (např. Umyjte si ruce. Musíte uklidit všechny hračky. Budeme malovat.)
	Sociokulturní kompetence	<ul style="list-style-type: none"> • rozumí základním třídním pravidlům, chápe, co musí, nesmí, může, nemůže a chová se podle toho • rozumí obvyklým gestům učitelů • rozumí systému identifikačních symbolů a označení tříd
	Slovní zásoba a větné konstrukce	<ul style="list-style-type: none"> • slovní zásoba je zaměřená na konkrétní potřeby dítěte, které se týkají osvojovaného tématu • konstrukce To je ... To jsou ... • Co je to? Kde je to? Čí je to? Jaké je to? Jakou barvu má ...? • odpovědi na zjišťovací otázky (např. Máš? – Ano/Ne) • oslovení dětí a učitelů (paní učitelko, Pavle) • slovesa být a mít • omluva (Promiň.) • prosba/žádost o povolení (Můžu?) • sdělení, že něco nemá nebo že potřebuje pomoc • pomůcky • vybavení třídy • osobní věci dětí • barvy • vybraná přídavná jména – vlastnosti věcí (velký, malý, červený) • vybraná určení místa – Kde? (tady/tam, nahoře/dole, vpředu/vzadu, uprostřed, vpravo/vlevo) • název třídy • pasivní znalost sloves každodenních aktivit, pokyny učitelů (např. psát, kreslit, mluvit, cvičit, jít ven) • pasivně modální slovesa (muset, nesmět, moct)

TÉMA: MATEŘSKÁ ŠKOLA

Téma		Úroveň 1
3. Mateřská škola	Poslech a mluvení	<ul style="list-style-type: none"> • rozpozná naučená slova a slovní spojení v pomalém a zřetelném projevu, který se týká tématu mateřské školy a který je doplněn vizuální oporou (např. názvy místností, pojmenování osob pracujících v mateřské škole) • popíše prostor školy, místnosti a osoby za použití naučených výpovědí a slovních spojení a s pomocí učitele/učitelky (např. Třída Berušky je nahoře. Paní kuchařka tady není.) • reaguje neverbálně nebo jednoduše slovně na otázky, které se týkají každodenního života v mateřské škole (např. Kde máš oblečení na zahradu? – ukáže: Tady.), nerozumí však jejich parafrázím • reaguje neverbálně nebo jednoduše slovně na ustálené instrukce a výpovědi osob ve škole, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností a mohou být spojeny s gesty či mimikou (např. Po chodbě jdi prosím pomalu! Tady se musíme přezouvat. Dnes jdeme na dopravní hřiště.)
	Sociokulturní kompetence	<ul style="list-style-type: none"> • je obeznámen/a s provozem mateřské školy a organizací dne v mateřské škole
	Slovní zásoba a větné konstrukce	<ul style="list-style-type: none"> • slovní zásoba je zaměřená na konkrétní potřeby dítěte, které se týkají osvojovaného tématu • znalost modálních sloves muset, nesmět (např. Musíš jít dolů. Nesmíte být na chodbě.) • pasivní znalost rozkazovacího způsobu v pokynech a instrukcích (např. Jděte prosím pomalu.) • pasivní znalost infinitivu nebo rozkazu sloves pohybu jít/chodit (např. Jděte dolů.) • prostor budovy (např. přízemí, patro/poschodí, schody, chodba) • místnosti (např. ředitelna, třída, šatna, kuchyně) • okolí (např. zahrada, hřiště) • osoby (např. dítě, ředitel/ka, učitel/ka, kuchař/ka) • určení místa (např. sem/tady, nahoru/nahoře, doprava/vpravo) • každodenní opakující se činnosti v mateřské škole (jít ven, svačit, odpočívat) • instrukce učitele/učitelky (vstaňte, oblečte se, odnese talíře)

TÉMA: RODINA

Téma	Úroveň 1	
4. Rodina	Poslech a mluvení	<ul style="list-style-type: none"> • rozpozná naučená slova a slovní spojení v pomalém a zřetelném projevu, který se týká rodiny a který je doplněn vizuální oporou (např. Na fotce je moje rodina. Je tam babička, děda, malá sestra a já a taky tatínek a maminka. Slavíme moje narozeniny.) • sdělí informace o členech rodiny (např. osobní údaje, co dělají a umí, co mají rádi/neradi) za použití naučených výpovědí a slovních spojení a s pomocí učitele/učitelky, pokud má k dispozici vizuální oporu • popřeje kamarádovi/kamarádce k narozeninám, k svátku (např. Všechno nejlepší.) • reaguje neverbálně nebo jednoduše slovně na otázky, které se týkají jeho/její rodiny, rozumí základním naučeným otázkám (Jak se jmenuje tvůj bratr? Co dělá tatínek? Byli jste o víkendu na výletě?), nerozumí však jejich parafrázím • rozpozná pozvání na oslavu nebo na návštěvu a reaguje na něj jednoduše slovně (např. Zvu tě na oslavu narozenin. – Děkuju.)
	Sociokulturní kompetence	<ul style="list-style-type: none"> • je obeznámen/a se základními zvyklostmi chování a jednání během společenských událostí v ČR (vítání, zdravení, zouvání bot, blahopřání, nošení dárků, děkování za dárky, stolování) a se základními hygienickými návyky • je obeznámen/a s obvyklou strukturou české rodiny (např. v jedné domácnosti obvykle žijí rodiče a jejich děti, je běžné, že oba rodiče chodí do zaměstnání) • je obeznámen/a s různými rodinnými modely, které existují v ČR
	Slovní zásoba a větné konstrukce	<ul style="list-style-type: none"> • slovní zásoba je zaměřená na konkrétní potřeby dítěte, které se týkají osvojovaného tématu • osobní zájmena, přivlastňovací zájmena • členové rodiny a příbuzní (rodiče, sourozenci, prarodiče) • domácí mazlíčci (např. pes, kočka) • osobní údaje (jméno, příjmení, věk) • popis osoby (vzhled – např. hnědé oči, krátké vlasy, hezký/ošklivý, postava – vysoká, vlastnosti – hodný, dobrý) • profese – povolání, zaměstnání členů rodiny + velmi známé (např. doktor/doktorka, prodavač/prodavačka, programátor/programátorka, kuchař/kuchařka) • slova spojená s narozeninami a oslavou (slavit, oslava, narozeniny, svátek, dort, dárek, přání, všechno nejlepší k ...) • slova spojená s běžným životem rodiny (uklízet, vařit, pracovat, odpočívat, pomáhat)

TÉMA: CO RÁD/A DĚLÁM

Téma		Úroveň 1
5. Co rád/a dělám	Poslech a mluvení	<ul style="list-style-type: none"> rozpozná slova a slovní spojení ve zřetelném a pomalém projevu, který se týká hry, volného času a zájmu dětí a který je doplněn vizuální podporou sdělí informace o tom, co rád/a dělá, co umí, co dělá ve volném čase, informace doplní o dny v týdnu za použití naučených výpovědí a jednoduchých slovních spojení a s pomocí učitele/učitelky (např. Hraju si s vláčky. Jezdím na kole. V úterý chodím na fotbal. / V úterý mám fotbal.) účastní se jednoduchých krátkých rozhovorů, ve kterých zdraví a oslovuje kamarády nebo je neverbálně nebo jednoduše slovně vyzývá ke společné aktivitě (např. drží v ruce hračku, ukazuje ji / Chceš? Jdeš hrát? Nebo: Vidí, jak si děti hrají. – Můžu taky?) reaguje neverbálně nebo jednoduše slovně na otázky, které se týkají volnočasových aktivit ve školce nebo doma (např. Co budeš dělat? S čím si chceš hrát? Co rád/a děláš?), nerozumí však jejich parafrázím reaguje neverbálně nebo jednoduše slovně na ustálené instrukce a výpovědi, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností a které se týkají činností a mohou být spojeny s časovou informací jako den v týdnu nebo s frekvencí a délkou aktivity (např. Ve středu je plavání. Každý den si hrajeme. Celý den budeme na výletě.)
	Sociokulturní kompetence	<ul style="list-style-type: none"> zapojuje se do hry a činností na základě aktivní komunikace (pozdraví, reaguje na výzvu nebo sám/sama vyzývá ke společné aktivitě) rozumí rozdílu v režimu pracovních dnů a volných dnů a jak děti mohou trávit svůj volný čas rozumí rozdílu v komunikaci se svými učiteli, lektory zájmových kroužků nebo s druhými dětmi a kamarády (vykání, tykání)
	Slovní zásoba a větné konstrukce	<ul style="list-style-type: none"> slovní zásoba je zaměřená na konkrétní potřeby dítěte, které se týkají osvojovaného tématu sportovní aktivity (cvičit, plavat, bruslit, hrát něco, tancovat) slovesa spojená s uměleckými zájmy (poslouchat, malovat, kreslit, hrát na ...) slovesa spojená s volným časem (odpočívat, sportovat, dívat se, poslouchat) vyjádření libosti a nelibosti (bavit, nebavit, mít rád/a, nemít rád/a, rád/a dělat, nerád/a dělat) druhy sportů (fotbal, hokej, tenis, golf, gymnastika, atletika, volejbal, basketbal, házená) další slova spojená s volným časem (kino, film, hra, hudba, tanec, zpěv, kniha, časopis, sport a počítač, televize, mobilní telefon, mobil ...) časové informace (ráno, včera, zítra)

TÉMA: ČAS

Téma		Úroveň 1
6. Čas	Poslech a mluvení	<ul style="list-style-type: none"> • rozpozná základní časové údaje v pomalém a zřetelném projevu, který je doplněn vizuální oporou (např. O Vánocích zdobíme stromeček. V zimě jezdíme na hory.) • orientuje se v čase podle skladby denních činností a pravidelných rituálů a na instrukce reaguje neverbálně nebo jednoduše slovně (např. Před jídlem si myjeme ruce. Po obědě budeme odpočívat. Rodiče přijdou odpoledne po svačině.) • reaguje neverbálně nebo jednoslovně na otázky, které se týkají časových údajů a jsou spojeny s jeho/její osobou (např. Kdy jdeš domů? Po spaní? Kdy máš narozeniny?), nerozumí však jejich parafrázím • reaguje na časové informace na základě vizuální opory (např. Až bude velká ručička hodin úplně dole, budeme vstávat.) a reaguje jednoslovně na otázky, které se týkají časových údajů a jsou spojeny s jeho/její osobou (např. Kdy jdeš domů? Po spaní? Kdy máš narozeniny?), ale nerozumí jejich parafrázím
	Sociokulturní kompetence	<ul style="list-style-type: none"> • vyjmenuje roční doby • je obeznámen/a s časovým harmonogramem mateřské školy (příchod, čas hraní, čas společných aktivit, řízená činnost, oběd, odpočinek, svačina, odchod domů) • rozumí časovým zvyklostem dodržovat stanovený čas na určité aktivity (dokončování hry, úklid, stravování u stolu, převlékání, pobyt venku, čas odpočinku) • je obeznámen/a se základními zvyky a tradicemi spojenými s českými svátky (např. vánoční zvyky – pečení cukroví, dávání dárků, velikonoční zvyky – malování vajíček, koledování)
	Slovní zásoba a větné konstrukce	<ul style="list-style-type: none"> • slovní zásoba je zaměřená na konkrétní potřeby dítěte, které se týkají osvojovaného tématu • časové úseky (den, týden, rok, měsíc, hodina, prázdniny, víkend) • části dne (ráno, dopoledne, poledne, odpoledne, večer, noc) • dny v týdnu (pondělí–neděle) • roční období (jaro, léto, podzim, zima) • svátky (Vánoce, Velikonoce, Nový rok, silvestr, Mikuláš, Den matek, Den dětí) • slova, která se pojí s časem (začátek, konec) • časový harmonogram mateřské školy (příchod, řízená činnost, svačina, hra, pobyt venku atd.) • časová osa – minulost, přítomnost, budoucnost (včera, dnes, zítra) • slovesa spojená s denním režimem, s činnostmi, které se pravidelně opakují (vstávat, snídat, obědovat, večeřet, oblékat se, mýt se, hrát si) • minulý a budoucí čas slovesa být

TÉMA: STRAVOVÁNÍ

Téma		Úroveň 1
7. Stravování	Poslech a mluvení	<ul style="list-style-type: none"> • rozpozná naučená slova a slovní spojení ve zřetelném a pomalém projevu, který se týká stravování a který je doplněn vizuální oporou (např. názvy potravin, jídelníček, stravování v mateřské škole) • pojmenuje základní potraviny, jídlo a nápoje za použití naučených výpovědí a slovních spojení a s pomocí učitele/učitelky a pokud má k dispozici vizuální oporu (např. chléb, polévka, voda) • reaguje neverbálně nebo jednoduše slovně na otázky, které se týkají toho, co jí a pije, co má rád/a, co chce, co nesmí jíst a pít nebo zda má hlad a žízeň (např. Chutná ti to? Můžeš mléko? Máš žízeň? Chceš pít?), nerozumí však jejich parafrázím • reaguje neverbálně nebo jednoduše slovně na ustálené instrukce a výpovědi, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností a které se týkají stravování během dne, stravování v mateřské škole, osobního jídelníčku (např. Napij se vody. Polévku jez lžící. Teď bude svačina.) • rozpozná nabídku na jídlo a pití a reaguje na ni neverbálně nebo jednoduše slovně (např. Dáš si? Chceš ještě? Vezmi si – kývne hlavou / Ano. / Děkuju.) • rozpozná přání před jídlem a jednoduše slovně na něj reaguje (např. Dobrou chuť – Děkuju.)
	Sociokulturní kompetence	<ul style="list-style-type: none"> • je obeznámen/a se základními pravidly stolování (např. správné držení příboru, přání a děkování za jídlo, odnášení nádobí ze stolu, uklizení svého místa) • je obeznámen/a s tím, jak si vzájemně nabízíme jídlo (např. čekáme, až nám někdo nabídne, nebo se zeptáme, než si něco vezmeme) • rozumí, co považujeme v ČR za zdravé a nezdravé stravování
	Slovní zásoba a větné konstrukce	<ul style="list-style-type: none"> • slovní zásoba je zaměřená na konkrétní potřeby dítěte, které se týkají osvojovaného tématu • předmět věty ve 4. p. se slovesy snídat, svačit, obědvat, večeřet, pít, jíst, vařit (např. snídám koláč, piju čaj), ale také ve spojení mít k ... (např. ke svačině mám koláč a jablko) • základní potraviny (chléb, jogurt, šunka, máslo, čokoláda) • nápoje (čaj, mléko, voda, džus, kola) • osobní jídelníček – podle potřeb dítěte • stravování během dne (snídaně, svačina, oběd, svačina, večeře; slovesa – snídat, svačit, obědvat, večeřet) • jídlo a pití v jídelním lístku v mateřské škole + kategorie jídel (hlavní jídlo, polévka, pití) • klasifikace jídel (ovoce, zelenina, pečivo, mléčné výrobky, maso, cukrovinky) • stolování – dobrou chuť, dobré chutnání

		<ul style="list-style-type: none">• komunikace týkající se jídla a pití:• otázky: Co si dáš? Chceš? Máš rád/a? Chutná ti? Jíš? Piješ?• spojení: mít hlad, mít žízeň• vyjádření libosti, nelibosti – mít rád/a, chutnat (Mám rád maso. Nemám ráda rajčata. Chutná mi pizza. Nechutnají mi knedlíky.)• komunikace ve spojitosti se stravováním• příslovce hodně, málo, míň, víc ve spojení s jídlem (Můžu dostat víc? Kolik chceš? – Hodně, málo)
--	--	--

TÉMA: LIDSKÉ TĚLO A OBLEČENÍ

Téma		Úroveň 1
8. Lidské tělo a oblečení	Poslech a mluvení	<ul style="list-style-type: none"> • rozpozná naučená slova a slovní spojení ve zřetelném a pomalém projevu, který se týká popisu člověka, hygieny, zdravotního stavu nebo návštěvy lékaře a který je doplněn vizuální oporou (např. štíhlá postava, mýdlo, nemocnice) • popíše sebe nebo jiné osoby, sdělí, jak vypadají nebo co mají na sobě za použití naučených výpovědí a slovních spojení (např. Adam je vysoký. Jana má hnědé oči. Dnes mám tričko a kalhoty.) • pojmenuje části lidského těla (např. rameno, uši), základní hygienické potřeby (např. kartáček na zuby, hřebec), běžné předměty a léky v lékárnice (např. náplast, sirup, teploměr) a také základní věci, které se týkají oblasti zdravotnictví (např. injekce, sanitka, zubař/zubařka) • reaguje neverbálně nebo jednoduše slovně na otázky, které jsou vysloveny pomalu a s pečlivou výslovností a které se týkají jeho/jejího zdravotního stavu (např. Je ti dobře? Co se stalo? Bolí tě něco?), nerozumí však jejich parafrázím • reaguje neverbálně nebo jednoduše slovně na instrukce, které jsou vysloveny pomalu a s pečlivou výslovností a které se týkají hygieny, zdraví, nemoci nebo úrazu (např. Před jídlem si musíš umýt ruce. Nůžky nosíme špičkou dolů. Vezmi si čisté kalhoty.)
	Sociokulturní kompetence	<ul style="list-style-type: none"> • rozumí, že je důležité informovat učitele/učitelku nebo jinou dospělou osobu o tom, jak se cítí, co ho/ji bolí nebo co se stalo (sdělí, že mu/jí není dobře, něco ho/ji bolí nebo se mu/jí stal úraz) • je obeznámen/a s tím, které oblečení je nebo není vhodné do školy, na hřiště, do divadla, na výlet • dodržuje pravidla bezpečnosti (nejde s cizím člověkem, zastaví se na přechodu)
	Slovní zásoba a větné konstrukce	<ul style="list-style-type: none"> • slovní zásoba je zaměřená na konkrétní potřeby dítěte, které se týkají osvojovaného tématu • popis těla + orgány (tělo, hlava, oko, nos, ucho, pusa, břicho, záda, krk, ruka, noha, srdce, žaludek, mozek, kost, zub) • popis člověka – postava (štíhlý, silný, tlustý, malý, vysoký, velký), oči (modré, hnědé, šedé), vlasy (krátké, dlouhé, světlé, tmavé) • slovesa (bolet, být špatně, být nemocný/á, být zdravý/zdravá) • osobní hygiena (mýt se, sprchovat se, kartáček na zuby, ručník, pasta na zuby, mýdlo, šampon, hřebec, čistý)

		<ul style="list-style-type: none">• stravování během dne – snídaně, svačina, oběd, svačina, večeře• oblečení + doplňky (košile, tričko, kalhoty, sukně, šaty, kabát, svetr, mikina, boty, tenisky, deštník, pláštěnka, batoh, taška)• slovesa spojená s oblékáním – oblékat, svlékat, převlékat, mít na sobě, nosit• slovesa spojená s vyjádřením pocitů – být, bolet, mít se ve frázích typu je mi dobře, jsem nemocný/nemocná, je to lepší, bolí mě hlava, jak se cítíš• otázky – Co je ti? Jak se cítíš? Co se stalo? Bolí tě...? Jak je ti?
--	--	---

TÉMA: MÍSTO, KDE ŽIJU

Téma		Úroveň 1
9. Místo, kde žiju	Poslech a mluvení	<ul style="list-style-type: none"> • rozpozná naučená slova a slovní spojení v pomalém a zřetelném projevu, který se týká popisu místa, kde žije, dopravy a cestování a který je doplněn vizuální oporou (např. byt, dům s balkonem, tramvaj nebo trolejbus) • popíše místo, kde bydlí, svůj pokoj nebo kout a své věci za použití naučených výpovědí a jednoduchých slovních spojení a s pomocí učitele/učitelky a pokud má k dispozici vizuální oporu (např. V pokojíčku je velká postel a hračky. To je obývací a kuchyň. V domě není výtah.) • popíše jednoduše a stručně cestu ze školy domů (např. chodím pěšky, jdu rovně) • pojmenuje dopravní prostředky (např. vlak, letadlo, loď), dopravní situace (např. křižovatka, semafor, přechod) nebo způsoby cestování (např. pěšky, na kole, autem) s pomocí učitele/učitelky a pokud má k dispozici vizuální oporu • reaguje neverbálně nebo jednoduše slovně na otázky, které se týkají zařízení místností, popisu domu nebo bytu, cesty do školy nebo dopravy a jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností a mohou být spojeny s gesty či mimikou (např. Co máš v pokoji? Je u domu garáž? Chodíš do školy pěšky?), nerozumí však jejich parafrázím • reaguje neverbálně nebo jednoduše slovně na instrukce nebo výpovědi, které se týkají orientace v místnosti, v budově nebo v místě, kde bydlí, a jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností a mohou být spojeny s gesty či mimikou (např. Běž dovnitř. Jděte po schodech dolů. Zastav na konci chodníku.), ale nerozumí jejich parafrázím
	Sociokulturní kompetence	<ul style="list-style-type: none"> • je obeznámen/a s tím, jak podat informaci o místě svého bydliště v případě, že se ztratí nebo zabloudí • je obeznámen/a s tím, jak se bezpečně pohybovat v městě, kde žije (např. přecházení ulice, pohyb po chodníku, barvy na semaforech) • je obeznámen/a, jak se má chránit při sportu (např. bezpečné oblečení – helma, obuv, vybavení kola – světlo, brzdy, jízda vpravo) • rozumí piktogramům, které označují místa ve městě (např. zastávka autobusu) • rozumí značkám nebo symbolům, které informují o zákazech v budovách nebo na ulici (např. zákaz vstupu se zmrzlinou, zákaz vstupu se psy, zákaz jízdy na kole) • chápe, že je slušné zaklepat, než vstoupíme do místnosti, a potom pozdravit

	Slovní zásoba a větné konstrukce	<ul style="list-style-type: none"> • slovní zásoba je zaměřená na konkrétní potřeby dítěte, které se týkají osvojovaného tématu • vybavení pokojů (např. postel, stůl, skříň) • věci v dětském pokoji (např. hračky, knihy) • místnosti bytu (např. kuchyň, koupelna, ložnice) • popis domu a okolí (např. přízemí, balkon, garáž) • názvy budov a institucí (např. restaurace, banka, policie) • vesnice a okolí (např. les, řeka, pole) • dopravní prostředky (např. vlak, autobus, tramvaj) • dopravní situace (např. přechod pro chodce, semafor, křižovatka) • slovesa pohybu (např. jít, chodit, jet, jezdit, běžet, běhat, nastupovat, vystupovat) • směry a určení místa • místa ve městě (např. ulice, park, náměstí, nádraží)
--	---	---

TÉMA: PŘÍRODA

Téma		Úroveň 1
10. Příroda	Poslech a mluvení	<ul style="list-style-type: none"> • rozpozná naučená slova a slovní spojení ve zřetelném a pomalém projevu, který se týká přírody, dějů v přírodě, ročních období, počasí a činností lidí a který je doplněn vizuální oporou (např. Na podzim padá listí. Bylo chladno a pršelo. Děti pouštějí draka.) • popíše roční období a s tím spojené počasí, činnosti a proměny v přírodě za použití naučených výpovědí a slovních spojení a s pomocí učitele/učitelky a pokud má k dispozici vizuální oporu (např. Je léto. Na louce kvetou květiny. Je teplo a svítí slunce.) • pojmenuje živou a neživou přírodu, s kterou přichází do kontaktu a kterou poznává na procházkách, výletech nebo v knihách (např. příroda v lese, život u vody, zvířata v zoo) • reaguje neverbálně nebo jednoduše slovně na otázky, které jsou vysloveny pomalu a s pečlivou výslovností a které se týkají počasí a s tím spojenými činnostmi nebo oblékáním a ději v přírodě (např. Jak je venku? Kde je ježek? Která zvířata jste viděli?) • reaguje neverbálně nebo jednoduše slovně na instrukce, které jsou vysloveny pomalu a s pečlivou výslovností a které se týkají přírody (např. Je zima, vezměte si čepice a rukavice. Sbíráme kaštiny. Neházejte kameny.)
	Sociokulturní kompetence	<ul style="list-style-type: none"> • rozumí střídání ročních období, je obeznámen/a s počasím, činnostmi, zvyklostmi a změnami v přírodě, které jsou typické nebo obvyklé pro dané období • rozumí základním symbolům, které vyjadřují počasí • je obeznámen/a s tím, jaké chování v přírodě je správné a jaké špatné, rozumí tomu, že by se měl/a chovat tak, aby nepoškodil/a životní prostředí • je obeznámen/a se základními ekologickými zvyklostmi ve škole (např. třídění odpadu, šetření vodou)
	Slovní zásoba a větné konstrukce	<ul style="list-style-type: none"> • slovní zásoba je zaměřená na konkrétní potřeby dítěte, které se týkají osvojovaného tématu • spojení – na jaře, v létě, na podzim, v zimě • sloveso být ve všech časech – Je hezky. Bude hezky. Bylo hezky. • slovesa, která se týkají počasí, ve všech časech – svítit, foukat, pršet, sněžit, mrznout (např. Svítí slunce. Bude svítit slunce. Svítilo slunce.) • roční období – jaro, léto, podzim, zima • počasí – typické pro dané roční období – popis počasí (vítr, déšť, sníh, mráz, slunce, bouřka, mlha, mrak, teplo, horko, chladno, zima, hezky, ošklivo, foukat, svítit, pršet, sněžit, padat, den, noc, krátký, dlouhý)

		<ul style="list-style-type: none"> • předpověď počasí – symboly + popis (déšť, sníh, mlha, bouřky) • důležité události spojené s ročními obdobími • obvyklé proměny v přírodě (např. na jaře kvetou stromy a květiny, v létě zraje ovoce, na podzim padá listí, v zimě příroda spí, dny jsou krátké, dlouhé) • obvyklé činnosti a zvyklosti (v létě mají děti prázdniny, koupou se, na podzim začíná škola, v zimě se těšíme na Vánoce) • živá příroda – živočišná říše – zvíře, zvířata, pták, kočka, pes, kuře, prase, koza, ovce, tygr, lev, opice, slon, žirafa, zebra, had, rostlinná říše – květina, strom, keř, list, květ • neživá příroda – řeka, moře, rybník, jezero, hora, kopec, les, louka, pole
--	--	--

III. METODICKÉ POZNÁMKY

V každém tématu jsou nejdůležitější **komunikační situace**, které je třeba zvládnout, a **sociokulturní dovednosti**, které si dítě osvojí. Prostřednictvím jazyka se dítě učí životu v českém prostředí. To je podstata češtiny jako druhého jazyka.

Pořadí témat

Pořadí témat je zvolené s ohledem na to, jaké komunikační situace si dítě potřebuje osvojit nejdříve, aby se mohlo plně integrovat do mateřské školy.

Pořadí témat je možné i vhodné přizpůsobovat aktuální potřebě dětí a celé skupiny s ohledem na tematické celky, které probírá celá třída. Například výstupy, které se týkají tématu Čas nebo tématu Příroda, zařazujeme podle aktuální potřeby. Stejně tak pokud je např. v mateřské škole sportovní den, zařadíme slovní zásobu, větné konstrukce a výstupy z tématu Volný čas a můžeme s dětmi mluvit o jejich zájmech.

Další možností, jak uspořádat témata, je **postup od nejbližšího ke vzdálenějšímu** – začít tím, že si ze všech témat vybereme s dítětem či skupinou to, co se ho/jí bezprostředně týká, a teprve potom, ve druhém kole, ve spirálovém způsobu učení rozšíříme výstupy, slovní zásobu a větné konstrukce na kompletní obsah daného tématu v kurikulu. Například z tématu Volný čas nebo tématu Místo, kde žiju, vybereme pouze takovou slovní zásobu, která se dítěte týká, a necháme na později komplexní znalost např. nábytku, který dítě nemá v pokoji, nebo pojmenování pater v budově, bydlí-li v rodinném domku, či různých typů budov.

Vhodné způsoby práce

- dítě zařazovat do her v menších skupinách
- pracovat v menších skupinách nebo individuálně
- vhodná vizualizace např. režimu, činností, míst
- nutná komplexní péče (podpora logopeda, speciálního pedagoga, asistenta pedagoga, spolupráce s rodinou)
- správný mluvní vzor
- rozvoj slovní zásoby (pasivní i aktivní), práce s obrázky podle tematických celků – vytvářet slovníček, sešit
- podporovat mluvní apetit
- rytmizační cvičení – rytmizace podle obrázků, 1–3slabičná slova, drobné hříčky, říkadla, hra na nástroje
- zpívání – jednoduché popěvky, doplňování textu, melodizace jedno- až tříslabičných slov
- práce s knihou
- rozvoj smyslového vnímání – zraková a sluchová percepce
- rozvoj orientace v čase a prostoru – na sobě, na druhých, v prostoru
- rozvoj paměti, pozornosti a myšlení
- střídání činností (na začátku často zařazovat činnosti, které nejsou závislé na jazyku: hudební, pohybové, výtvarné)
- pracovat s piktogramy

IV. DOPORUČENÉ MATERIÁLY

Materiály do výuky

Kolektiv autorů: Nápadníček aktivit pro MŠ – Činnosti pro celou třídu s ohledem na děti s OMJ (META, o.p.s., 2018)

V úvodu obecné principy (desatero) práce s dětmi s OMJ, následuje týdenní projekt zaměřený na lidské tělo a pak další konkrétní příklady her a činností s popisem různorodé podpory dětí s OMJ.

Lacinová, P.: Nečtu, nepíšu, učím se česky (CIC, 2018)

Pracovní sešit určený pro předškolní a raně školní děti – úplné začátečníky. Obsahuje 10 tematických okruhů – kapitol. Obsahem jsou obrázky k vybarvování a úkoly k řešení, jejichž cílem je upevňování slovní zásoby, porozumění základním otázkám a instrukcím, hlavně rozvoj mluvení. Ke každé kapitole jsou navrženy pohybové a výtvarné aktivity. Součástí je metodická část pro učitele.

KIKUS Výuka druhého jazyka

Metodický materiál

Metodiky pro učitele

Děti s odlišným mateřským jazykem v mateřských školách (META, o.p.s., 2015)

Metodická příručka pro učitele v MŠ

Metodika pro učitele MŠ (InBáze, 2019)

Více materiálů na stránkách:

<https://cizinci.npi.cz>

www.inkluzivniskola.cz